

ПРОТОКОЛ № 3

засідання методичного семінару
кафедри іноземних мов
для гуманітарних факультетів
від 14.02.2025

Присутні: Бухінська Т. В., Велущак М. Я., Веренчанська О. В., Гладкоскок Л. Г., Головацька Н. Г., Гоменюк О. Я., Данилович О. Д., Колісниченко Т. В., Коротатницька Т. П., Марчук О. В., Матійчак А. А., Мурадханян І. С., Паранюк Д. В., Рубанець Т. В., Собков Ю. В., Томащук М. В., Франчук Б. Р., Черська Ж. Б.

Відсутні:

Слухали: Доповідь Мурадханян І. С. на тему «Мовне вираження концепту “Егоїзм” через призму архетипу дзеркала (методика подання та дослідження матеріалів на прикладах літературних творів)».

І. Виступили: доц. Мурадханян І. С., яка доповіла про зростання інтересу до поняття «концепт» у сучасних лінгвістичних студіях. Вивчення концептів як одиниць узагальненого мовно-ментального ресурсу з етно-національними чи культурно-зумовленими уявленнями людини про дійсність відбувається на основі різноманітних джерел, з-поміж яких центральну позицію, безсумнівно, займають літературні твори.

З огляду на авторський вибір концептуальних пріоритетів, доц. Мурадханян І. С. проаналізувала особливості вираження егоїзму на матеріалі літературних творів. Так, зокрема, твір О. Вайльда «Портрет Доріана Грея», ментальна глибина та образна система якого привертають увагу дослідників, відзначається домінуванням мотиву портрета, що оживає, і втілює безліч егоїстичних мотивів, вчинків та себелюбної поведінки головного героя. Водночас він яскраво втілює і характерний для романтичної рефлексії мотив двійництва, який знаменує інтенсифікацію самосвідомості й зростання почуття власної незбагненності індивіда.

Доц. Мурадханян І. С. зауважила, що ритуально-міфологічний підхід до твору дозволяє відкрити в ньому ще одну важливу грань. Йдеться про те, що портрет як живописний жанр є модифікацією архетипу дзеркала, котре віддавна відігравало вкрай важливу роль в магічних церемоніях ініціації. Психопсихіки твердять, що дзеркало є в нашій підсвідомості сигніфікацією нарцисизму, егоцентризму та егоїзму. У ситуації з твором про Доріана Грея співвіднесеність портрету з символікою дзеркала є очевидною – адже перший відбиває усе, що відбувається з героєм-протагоністом (при цьому демонструючи зовнішні зміни, що відбуваються внаслідок змін внутрішніх). Матеріальний предмет (портрет) стає символом духовних змін, що відбуваються з героєм. І навколо архетипу дзеркала побудований весь сюжет твору, портрет дзеркала виступає тут смислоутворюючим елементом, яке викриває негативне егоїстичне підґрунтя головного героя.

Твір Вайльда, побудований на розгорнутому експресиві, містить ідею «втрати ілюзії», переходу в інший вимір, де усе тимчасове й навіяне, прекрасне й оманливе, щезає,

залишаючи людину віч-на-віч зі страшною реальністю. «Портрет Доріана Грея» є таким чином водночас і метафорою палінгенесії – проходження через смерть, причому остання настає й художника, який спробував проникнути в таємницю прекрасного, і його вбивцю Доріана, котрий фактично звершує самогубство.

Таким чином, як підкреслила доц. Мурадханян І. С., портрет-дзеркало, який фіксує плин справжнього, прихованого від людських очей процесу деградації Доріана, ідентифікує й моделює сам себе, сигніфікуючи фатальні й непоправні зміни в психіці й фізичному тілі самозакочаного егоїста, який прагне залишатися вічно юним і привабливим.

Однак варто взяти до уваги важливий момент, що дзеркало віддавна було інструментом сатиричного викриття нищих, у тому числі й егоїстичних, моделей людської поведінки. До прикладу, дзеркало – наскрізний мотив старовинних народних книг моралізаторського спрямування, які були поширені в Європі й персоніфіковані в імені Уленшпігель. Ім'я це виводять або з німецького прислів'я *ick bin ulen spegel* – «я твоє дзеркало» або від поєднання слів *ulen* – «підтирати» і *spegel* – «сідниці», й цей специфічний гривуазний підтекст цілком міг бути врахований письменником, який німецьку мову знав з дитинства. Сатиричне віддзеркалення світу героєм у народній літературі, трікстером, який начебто бачить світ «догори ногами», має певну паралель в іронічному пафосі творів Вайльда, котрий, як відомо, зовсім не був байдужим до соціально-психологічних проблем свого часу, тавруючи лицемірство й показне святенництво вікторіанської моралі.

Отже, тим самим рамки естетизму, в які нерідко вміщують творчість Вайльда, розмикаються і надають його знаменитому твору нової масштабності. Сучасний підхід до проблеми прочитання авторського задуму та авторський вибір концептуальних пріоритетів формують особливу індивідуально-авторську картину світу в художньому творі. Аналіз відомого роману Вайльда крізь призму ритуально-міфологічної рецептивності відкриває шлях до нових глибин твору та розуміння егоїстичних моделей людської поведінки.

II. Виступили: ас. Паранюк Д. В. з питанням: «Яку роль відіграє портрет-дзеркало у творі О. Вайльда «Портрет Доріана Грея»?»

Відповідь: Портрет-дзеркало є важливим символом, що відображає внутрішні зміни та деградацію головного героя Доріана Грея. Він є віддзеркаленням його егоїстичних поривів та вказує на процес деградації, який прихований від людей навколо, але явно проявляється у вигляді портрета.

III. Виступили: доц. Черська Ж. Б. з питанням: «Як архетип дзеркала пов'язаний з концепцією сатиричного відображення дійсності?»

Відповідь: Дзеркало традиційно слугує інструментом сатиричного викриття людських пороків, зокрема егоїстичних моделей поведінки, лицемірства та святенництва вікторіанської моралі (як у випадку з твором О. Вайльда «Портрет Доріана Грея»).

Голова методичного семінару

Тетяна КОРОПАТНІЦЬКА

Секретар

Богдана ФРАНЧУК